

О. М. СЕЛЕЗНЬОВА**ВЗАЄМОДІЯ ОСВІТИ ТА ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ЯК
ПРОВІДНИЙ ПРИНЦИП НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Підіймається актуальне питання взаємодії освіти та юридичної науки, яка проявляє себе як провідний принцип навчального процесу у вищих навчальних закладах. Встановлюються та аналізуються форми впровадження наукових досягнень у навчальний процес. Підкреслюється роль бібліотеки у науково-дослідній роботі. Розглядається можливість виділення обліково-бібліотечного права у самостійну навчальну дисципліну. Пропонуються принципи наукової праці викладача на юридичному факультеті.

Ключові слова: освіта та юридична наука, бібліотека, обліково-бібліотечне право.

Селезнева О. Н. Взаимодействие образования и юридической науки как ведущий принцип учебного процесса в высших учебных заведениях

Поднимается актуальный вопрос взаимодействия образования и юридической науки, который проявляет себя как ведущий принцип учебного процесса в высших учебных заведениях. Устанавливаются и анализируются формы внедрения научных достижений в учебный процесс. Подчеркивается роль библиотеки в научно-исследовательской работе. Рассматривается возможность выделения учетно-библиотечного права в самостоятельную учебную дисциплину. Предлагаются принципы научной работы преподавателя на юридическом факультете.

Ключевые слова: образование и юридическая наука, библиотека, учетно-библиотечное право.

Seleznova Olha. The cooperation between jurisprudence and education as a leading principle of the educational process in higher educational institutions

The article raised the topical issues of cooperation between jurisprudence and education, which manifests itself as a leading principle of the educational process in higher educational institutions. Forms of implementation of scientific achievements in the educational process are established and analyzed in the article.

The role of libraries in research work is emphasized too. The possibility of selection of accounting and law library in an in depending study course is showed. Principles of scientific work of lecturer at the faculty of law are offered in the article.

Key words: *education and jurisprudence, library, accounting and law library.*

В умовах зовнішніх загроз національній безпеці, політичної нестабільності та складних реформ роль освіти в українському суспільстві починає набувати не просто важливого значення. Належний і правильний вектор її розвитку виявляється несе у собі подальше становлення свідомих молодих патріотів своєї держави, яких вкрай потребує сучасний соціум. Разом з тим, теперішня освіта не тільки спрямовує свої методи на здійснення культурно-виховної функції, але й забезпечує формування юної людини як фахівця, що володіє високим рівнем свідомості, спеціаліста своєї справи за новими професійними вимогами та стандартами. І ось тут на допомогу освіті приходять наука, у тому числі й юридична наука. Не дарма Ю. Л. Бошицький та О. В. Чернецька зазначають, що сьогодні юридична освіта та наука повинні розглядатися як єдиний взаємоумовлений комплекс, завданням якого є забезпечення різних галузей економіки висококваліфікованими кадрами, створення нових технологій та проведення наукових досліджень з подальшим втіленням їх результатів у практичну діяльність¹.

Переходячи до викладу основного матеріалу даної статті, перш за все відмітимо, що впровадження наукових досягнень у навчаль-

ний процес проводиться у трьох формах залежно від суб'єкта використання таких досягнень, а саме: вищого навчального закладу, викладача та студента. Так, вищий навчальний заклад: а) організовує наукові міроприємства (конференції, сімпозіуми, «круглі столи» тощо), де учасниками та слухачами, крім професорсько-викладацького складу, є і студенти; б) впроваджує у навчальні плани як конкретні форми науково-дослідної роботи студентів (курсіві, магістерські роботи), так і дисципліни, що формують у студентів комплекс знань про наявні методи юридичної науки та їх можливе застосування у власній науково-дослідній роботі; в) запрошує на відкриті заняття-лекції відомих науковців певної спеціалізації для ознайомлення викладацької та студентської спільноти з їхніми науковими здобутками; г) сприяє у фінансуванні окремих наукових заходів та публікації їх результатів (дні юридичного факультету, юридичні читання, правові екскурсії та інше); ґ) здійснює планування науково-дослідної роботи професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу та проводить контроль за її виконанням тощо.

Поряд із вагомою роллю вищих навчальних закладів у впровадженні наукових досягнень у навчальний процес, варто віддати належне ролі викладача у такому впровадженні, оскільки фактично саме він є провідником науки до свідомості студента. Іншими словами, реалізуючи принцип симбіозу науки та освіти, викладач: а) доводить до відома студентів найновіші наукові досягнення у галузі юриспруденції; б) організовує та бере під свій контроль визначені види науково-дослідної роботи студентів; в) керує самостійною науково-дослідною роботою студентів; г) допомагає у оформленні результатів науково-дослідної роботи студентів; ґ) проводить інші види діяльності у розглядуваному напрямку.

Крім зазначеного, викладач може впроваджувати у навчальний процес і нові (експериментальні, нетрадиційні) підходи подачі учбового матеріалу, що тільки починають обґрунтовуватися юридичною наукою. Для прикладу наведемо міждисциплінарний підхід при вивченні фундаментальних юридичних дисциплін (теорії держави

і права, історії держави і права зарубіжних країн, історії держави і права України). Так, С. К. Бостан і Л. М. Бостан вказують, що по завершенню першого курсу студент володіє переважно розрізненими, а не інтегрованими знаннями з фундаментальних дисциплін і тому необхідно посилити міжпредметні зв'язки цих дисциплін для отримання в результаті комплексного знання. Це зумовлює потребу у новій організаційно-дидактичній моделі викладання та закріпленні за міждисциплінарним підходом статусу самостійного наукового напрямку зі своїм предметом і методологією².

Необхідно також підкреслити, що сучасний викладач працює в епоху постіндустріальної освіти, що передбачає його відхід від традиційного та схвально сприйнятого радянською вищою освітою методикою чітких меж навчальних предметів. предметоцентризму. Тільки комплексне поєднання розгалужених, але суміжних, юридичних знань та опрацювання їх на кожному конкретному занятті (шляхом повторення, поєднання, порівняння, поглиблення тощо) дасть можливість студенту стати тим фахівцем, який потрібен в інформаційному суспільстві. Але на даний час роботодавець доволі часто зіштовхується із ситуацією, коли випускників юридичних факультетів у державі ніби-то є значна кількість, але знайти серед них оптимальну кандидатуру, яка б володіла комплексом як теоретичних, так і практичних сучасних знань, – вкрай важко.

Якщо діяльність вищого навчального закладу та конкретного викладача спрямована, в першу чергу, на надання відповідних знань та організацію науково-дослідної роботи, то діяльність студента обумовлюється сприйняттям інформації про науково-дослідну роботу, виконанням поставлених завдань та можливістю самореалізації у цій сфері. Тобто один суб'єкт навчального процесу надає знання (ресурси, інформацію, можливості), а інший – їх приймає.

Науково-дослідна робота студентів сьогодні на юридичному факультеті є вкрай важливим видом навчально-пізнавальної діяльності студентів. Не дарма С. М. Ніколаєнко підкреслював, що перед суспільством стоїть завдання формування в українців таких якостей, як прагнення до навчання впродовж усього життя, постійний пошук

найкращих шляхів розв'язання життєвих проблем, готовність своєю навчальною, а потім і фаховою, працею закласти підмурівок власного соціального успіху і зробити внесок у громадську, державну справу³. Багато в чому поставлене завдання досягається правильно організованою науково-дослідною роботою студентів, яка стимулює та виховує творчий потенціал, розвиває цілеспрямованість, розширяє кругозір, що так необхідно для сучасного юриста. «Важко переоцінити роль викладача на першій стадії самовиховної діяльності майбутнього фахівця у ситуації блокади його самовиховних зусиль, у якій студенту зразу не вдасться виконати творче завдання-самозобов'язання»⁴, – пише О. Г. Кучерявий і з цією думкою не погодитися.

Вказане дає підстави говорити про те, що взаємодія науки та освіти у діяльності студента проявляється у наступному. Студент: а) отримує знання, підкріплені найсучаснішими досягненнями юридичної науки; б) здійснює заплановану науково-дослідну роботу протягом усього навчання на юридичному факультеті вищого навчального закладу (оформлює реферати і наукові повідомлення, виконує курсові та магістерську роботи); в) бере участь у наукових юридичних заходах (конференціях, «круглих столах» та ін.) як слухач, та як непосредній учасник; г) здійснює додаткову науково-дослідну роботу самостійного характеру; ґ) навчається оформляти результати наукового пошуку у сфері права; д) отримує навички роботи з інформаційними ресурсами; е) за бажанням реалізує себе у студентських наукових юридичних гуртках та зборах тощо.

Такі напрями наукової діяльності студента є формою його активних дій та можуть бути диференційовані на особисті та колегіальні (колективні) дії. У свою чергу, колегіальні (колективні) дії можна поділити на: а) внутрішньопредметні, що проходять у рамках вивчення конкретної навчальної дисципліни (написання курсової роботи з цивільного права); б) загальнофакультетські, виконання яких охоплює студентів різних курсів та охоплює різні сфери наукового пізнання (дні юридичного факультету); в) загальноуніверситетські, які носять найбільш значний характер і мають за мету отримання найновіших

юридичних знань обдарованими студентами (конференції); г) міжуніверситетські (обмін науковими досягненнями між викладачами та студентами різних вищих навчальних закладів).

Варто підкреслити той факт, що виняткове значення у процесі оволодіння здобутками нинішньої юридичної науки та використання їх у самостійній науково-дослідній роботі набуває у діяльності студентів сучасна бібліотека, у тому числі бібліотека вищого навчального закладу. У науковій літературі справедливо відмічається, що сьогодні бібліотека вищого навчального закладу в Україні – не просто сховище навчальних матеріалів, а це відкрита комунікаційно-комунікативна система, яка бере участь у педагогічно-виховному, міжкультурному, міжбібліотечному обміні, а також в обміні з внутрішніми структурами вищого навчального закладу та іншими громадськими закладами ⁵.

Дійсно, оволодіння навичками вміння та користування можливостями, які надає бібліотека зараз, є важливим елементом навчання студентів. Наразі з метою підвищення рівня інформаційної культури студентів існує пропозиція проводити заняття співробітниками бібліотеки за програмою, яка містить основні поняття інформаційно-бібліотечної діяльності, принципи роботи з інформаційними ресурсами, інформаційні і телекомунікаційні технології, електронні ресурси Інтернет, електронні бібліотечні системи ⁶. Не заперечуючи проти таких занять як допоміжного та факультативного методу ознайомлення з практичною стороною користування бібліотечними ресурсами, все ж таки потрібно зауважити, що першорядну роль у вивченні вищезазначених явищ (особливо у підготовці фахівців юридичного профілю) має відігравати інформаційне право. Саме ця початкова дисципліна передбачає визначену кількість годин, які присвячуються розгляду такої підгалузі інформаційного права як обліково-бібліотечне право. Поряд з тим, зважаючи на неоціненну вагомість цих знань для подальшого становлення студента-особистості у теперішньому суспільстві, що невідворотно і неупинно формується як інформаційне, вважаємо за потрібне запропонувати вивести курс обліково-бібліотечного права окремою навчальною дисципліною.

Усі вищевказані положення дають підстави виокремити принципи наукової праці викладача юридичного факультету у вищому навчальному закладі. Такі принципи набувають неабиякої ваги, оскільки для того, щоб викладач міг успішно виконувати свої обов'язки, він повинен глибоко знати свою науку, постійно слідкувати за її розвитком, добре володіти методикою викладання, постійно вдосконалювати способи навчання і виховання, володіти вагомою загальною культурою та високими моральними якостямиб.

Отже, принципами наукової праці викладача юридичного факультету у вищому навчальному закладі є: а) активність в отриманні новітніх наукових знань своєї спеціальності; б) організованість у проведенні як самостійної наукової роботи, так і інших її видів (студентської, кафедральної, загальноуніверситетської, міжуніверситетської тощо); в) тактичність і стратегічність у заохоченні студентів юридичного факультету до науково-дослідної роботи; г) контроль за науково-дослідною роботою студентів юридичного факультету вищого навчального закладу; ґ) впровадження експериментальних методик викладання з окремих юридичних дисциплін; д) розвиток методик переходу студентів до активного навчання та інше.

Підсумовуючи, приходимо до висновку, що взаємодія освіти та юридичної науки є не тільки відчутною у забезпеченні навчального процесу у вищих навчальних закладах, але й необхідною для становлення студента як молодого, кваліфікованого фахівця юридичного профілю, а тому проявляє себе як один з фундаментальних та провідних принципів організації сучасного навчального процесу на юридичному факультеті.

1. *Бощицький Ю. Л.* Поглиблення наукових досліджень сучасного права: вимога часу та засіб оптимізації юридичної освіти в Київському університеті права НАН України / Ю. Л. Бощицький, О. В. Чернецька // Часопис Київського університету права. – 2015. – № 1. – С. 4. 2. *Бостан С. К.* Міждисциплінарний підхід при вивченні фундаментальних юридичних дисциплін / С. К. Бостан, Л. М. Бостан // Держава та регіони. Серія: Право. – 2014. – № 4 (46). –

С. 181, 183. **3.** *Ніколаєнко С. М.* Освіта в інноваційному поступі суспільства / Ніколаєнко С.М. – К. : Знання, 2006. – С. 6. **4.** *Кучерявий О. Г.* Професійне самовиховання у вищій школі : навч. посібник / Кучерявий О.Г. – К. : Освіта України, 2010. – С. 49. **5.** *Беззуб І.* Бібліотека вищого навчального закладу у формуванні інформаційної культури студента / І. Беззуб // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – 2012. – Вип. 33. – С. 95. **6.** Там само. – С. 103. **6.** *Берденникова Н. Г.* Организационное и методическое обеспечение учебного процесса в вузе / Берденникова Н.Г., Меденцев В.И., Панов Н.И. – СПб. : Д. А. Р. К., 2006. – С. 16.

***Seleznova Olha.* The cooperation between jurisprudence and education as a leading principle of the educational process in higher educational institutions**

The article raised the topical issues of cooperation between jurisprudence and education, which manifests itself as a leading principle of the educational process in higher educational institutions. Forms of implementation of scientific achievements in the educational process are established and analyzed in the article.

In particular, the introduction of scientific achievements in the educational process is conducted in three forms depending on the subject of the use of such achievements, namely higher education, teacher and student.

Along with the significant role of higher education institutions in the implementation of scientific achievements in the educational process, we should pay tribute to the role of the teacher in this implementation, because in fact he is the conductor of science to the mind of the student. The current teacher working in an era of post-education, involving his departure from the traditional and positively perceived Soviet higher education methodology clear boundaries subjects. Only a comprehensive combination of branching, but related, legal knowledge and study them on each lesson (through repetition, combination, comparison, deepening etc.) will enable the student to become the expert, which is needed in the information society.

Fields of research students it is a form of action and can be differentiated into the personal and collegial (collective) actions. In turn, collegial

(collective) actions can be divided into: a) interdiscipline, taking place in the study of a particular discipline (write a term paper on civil law); b) faculty, the implementation of which includes students from different courses and covers various areas of scientific knowledge (days Faculty of Law); c) university, which are the most significant in nature and are intended to get the latest legal knowledge gifted students (conference); d) interuniversity (exchange of scientific achievements between teachers and students of different universities).

The role of libraries in research work is emphasized too. Exceptional value in the process of mastering the achievements of the current legal science and use them in independent research work of students gets in a modern library, including the library of the university.

Mastering the skills and ability to use opportunities provided by the library is an important part of student learning. Currently, in order to improve the level of information culture of students there is a proposal to conduct classes library staff program, which includes basic concepts of information and library activity of working with information resources, information and telecommunications technology, electronic resources, e-library system. Not objecting to such classes as complementary and optional method acquainted with the practical side of the use of library resources, yet it should be noted that the primary role in the study of the above phenomena (especially in training legal profile) should play information law. This is the academic discipline involves a certain number of hours devoted to consideration of such sub-information law library as accounting and law. Along with being given the invaluable importance of this knowledge for further development of student personality in today's society, inevitably and steadily emerging as information, we consider it necessary to offer a course to bring accounting and law library separate disciplines.

The possibility of selection of accounting and law library in an independent study course is showed. Principles of scientific work of lecturer at the Faculty are offered in the article.

Key words: education and jurisprudence, library, accounting and law library.